

Giancarla Sola, *La formazione originaria. Paideia, humanitas, perfectio, dignitas homini, Bildung*, Ed. Bompiani, Milano, 2016, 251 pg., ISBN 978-88-452-8107-5.

Profesor asociat de Pedagogie Generală și Pedagogie Clinică, Giancarla Sola lucrează în Departamentul de Științe ale Formării din cadrul Universității din Genova fiind unul dintre cei mai apreciați autori de carte în domeniul formării și epistemologiei pedagogice. Dintre lucrările sale, lucide și construite cu o logică a stilului fără echivoc, remarcate de critica de specialitate nu doar din Italia, Giancarla Sola s-a impus ca specialist și comunicator al nevoilor de formare a școlii europene. Reținem pentru cititorii recenziilor noastre lucrările: *Umbildung. La „trasformazione” nella formazione dell’uomo* (Bompiani, 2002), *Heidegger e la Pedagogia* (Il Melangolo, Genova, 2008), *Introduzione alla Pedagogia Clinica* (Il Melangolo, Genova, 2008) și *Archeologie della formazione occidentale* (Anicia, Roma, 2009). Este editorul unor lucrări fundamentale în domeniul asumat ca linie de cercetare: *Epistemologia pedagogica. Il dibattito contemporaneo in Italia* (Bompiani, Milano, 2002), F. Rosenzweig, *Ebraismo, Bildung e filosofia della vita* (La Giunta, Firenze, 2000), Th. W. Adorno, *Teoria della Halbbildung* (Il Melangolo, Genova, 2010), H.G. Gadamer, *Bildung e umanesimo* (Il Melangolo (Genova, 2012).

Cartea pe care o propunem lectorului român, ***La formazione originaria. Paideia, humanitas, perfectio, dignitas homini, Bildung*** (Bompiani, Milano, 2016, 251 pg.) se înscrie în același halou al căutării marilor categorii istorice prin care Occidentul european și-a construit profilul său umanistic. Pornind de la *analiza originarității în formare* (genealogia originarității, mitul originii și riscurile asumate, originaritatea - formare și transformare, pp. 23-42), cercetând *aria legată de Paideia greco-clasică* (originea și originalitatea conceptului și conținutului de *paideia*, stilul paideic, *paideia* lui Platon, *paideia* lui Aristotel și alte idealuri și locuri comune ale conceptului de *paideia*, pp. 43-72), de *Humanitasul romano-latin* (omul humanitasului, Humanitas și elocvență- Cicero, Humanitas și *sapientia animi*- Seneca, Humanitas și *institutio*- Quintilianus și cultura humanitasului, pp. 73- 102), analizând atent liniile care țin de *Perfectio* creștin-medieval (Evul Mediu și metafora copilăriei, *caritas* creștină ca „nod al virtuților”, pedagogia divină la Clement Alexandrinul, *De Magistro* al lui Augustin și al lui Toma D’Aquino, *perfectio* - definit drept un canon creștin al formării umane, pp. 103-126), continuând cu admirabile pagini despre *Dignitas Hominis* și *umanismul-renascentist* (cetate și arte, filozofia și științele, Umanismul italian și Renascentismul european, *Respublica litteraria* ca oglindă a lui *forma hominis*, filologia între *studia humanitatis* și *humanae litterae*, codicele civil al conversației, al bunelor maniere și al *educației gentile*: Pontano, Castiglione, Erasmus, Della Casa, Guazzo; canonul umanist-renascentist al lui *dignitatis hominis*: Manetti și Pico, pp. 127-160), descoperind fundamentele legate de *Bildung*-ul neoumanist (Marele secol german: între *Aufklarung*, *Romantik* și *Klassik*, Goethe și esența lui *Bildung*, Schiller și forma lui *Erziehung*, Humboldt și existența lui *Menschheit*, *Neuhumanismus* și *Urbildung*, pp. 161-206) precum și repropunând o analiză a formării originare (morfologia formării originare în istoria formării omului, morfologii ale formării originare în istoria formării fiecărui om singuratic, pp. 207- 220), autorul retrasează o originală genealogie a

formării umane în diversele sale etape, surprinse istoric și metaistoric deopotrivă. Identifică destins pârgھیile definirii educaționale a Europei de odinioară și a oricărui cetățean european, indiferent de geografia în care i s-a îngăduit nașterea fizică. Deloc lipsit de poezie stilul lucrării rămâne unul metodic, descoperind zeci de căi de asumare a unei cercetări în domeniul atât de restrâns al gândirii epistemice asupra formării ca fenomen al culturii și al culturii sociale. De altfel și construcția bogatei *Bibliografii generale* (pp. 221-251) cheamă la o și mai adâncă analiză a fenomenelor exprimate de autor, identificând cele mai mari sinteze ale gândirii asupra modului în care gândirea se propune gândirii, cele mai ample hărți de cercetare a sufletului educației, pe când aceasta nu se bloca în pragurile pragmatismului ci dezvolta practicul pe o formă de axiologie vie, ale cărei artefacte azi pare că dăunează grav nelucidei pedagogii pe nedrept numită a *școlii Bologna*. Pentru tinerii studioși în domeniul pedagogiei astfel de lecturi îi obligă să reconsidere aspectele legate de istoria acestei nedreptățite științe a cunoașterii umane.

Pr. Conf. Univ. Dr. Constantin Necula

Archbishop Chrysostomos, *The Sculptor and His Stone. Selected Readings on Hellenistic and Christian Learning and Thought in the Early Greek Fathers*, James Clarke & Co, 2016, Cambridge, UK, 161p, ISBN 978 0 229 17622 1.

Această carte este o colecție de articole dogmatice, apologetice și istorice ale unor teologi greci, atât clerici cât și laici, venite să sublinieze adevărata legătură dintre gândirea greacă veche și gândirea creștină răsăriteană. Sunt unsprezece articole și o introducere-program, care în ansamblul lor aduc lumină în iureșul părerilor de tot felul referitoare la influențele unei culturi asupra celeilalte.

În *Introducere* (pp. 1-8), autorul reliefează că gândul ce a stat la baza încorporării unei astfel de colecție de articole a fost atitudinea Părinților greci față de învățătura clasică. Părinții greci au observat comuniunea de ethos dintre cele două tradiții – cea clasică grecească și cea creștină, iar legătura între filosofia greacă și religia creștină a fost discutată și studiată încă din primele secole. Gândirea greacă, încă încețosată, în contact cu profetismul iudaic s-a luminat, a ajuns la plinătate. Deși îi apreciau pe cei vechi, Părinții erau precauți, „au băut din fântânile/izvoarele vechi, apa filtrată prin anumite filtre doctrinare” (creștine).

În Cap. 1. *Omul și universul său în gândirea elenistică și la Părinții greci* al autorilor Grigorie Telepneff și Arhiepiscopul Chrysostomos (pp. 9-20), aceștia reliefează faptul că relația dintre gândirea greacă și Sfinții Părinți greci e astăzi greșit înțeleasă atât de către teologii apuseni, cât și de cei ortodocși care trăiesc în Apus. Aceștia au pierdut din vedere faptul că, în primele veacuri creștine, a avut loc un proces de dezvoltare a gândirii, pornind de la filosofia clasică la gândirea patristică. Au existat afinități între cele două culturi, dar și deosebiri clare. Părinții au împrumutat limbajul, imagini și idei, dar conținutul a fost diferit, ei le-au *botezat*, le-au transformat astfel încât acestea să poată purta mesajul revelat